

**EÖTVÖS LORÁND TUDOMÁNYEGYETEM
ÁLLAM- ÉS JOGTUDOMÁNYI KAR
DOKTORI ISKOLA**

Miczán Péter

**A BIZALMI VAGYONKEZELÉS
SZABÁLYOZÁSI ALAPKÉRDÉSEK ÉS JAVASLATOK**

PhD értekezés tézisei

**Témavezető:
Prof. Dr. Menyhárd Attila PhD
tanszékvezető, egyetemi tanár
dékán**

Budapest

2017

Tartalomjegyzék

I. A kitűzött kutatási feladat rövid összefoglalása	3
II. Az elvégzett vizsgálatok, elemzések rövid leírása, a feldolgozás módszerei	9
III. A tudományos eredmények rövid összefoglalása, azok hasznosítási lehetőségei	13
IV. A munka témaköréből készült publikációk jegyzéke	26

I. A kitűzött kutatási feladat rövid összefoglalása

Hazánkban egyre erősödő mértékben, míg világviszonylatban már jelenleg is rendkívüli összegű vagyonok állnak mások kezelésében. Ennek egy jelentős része tulajdoni alapú, bizalmi vagyonkezelésben (*trust, Treuhand, fiducie*) valósul meg. Utóbbi alapvető polgári jogi jellemzője, hogy elválasztja a tulajdonjogot, hasznosítási, felhasználási jogköröket, a vagyon hasznának élvezetétől, így közvetett tulajdont akként létrehozva, hogy annak nem ad a főszemélyektől elkülönülő jogalanyiságot. A magyar jogalkotó az angolszász *trust*hoz sok tekintetben igen hasonló formatervezés mellett honosította meg a magyar jogban a bizalmi vagyonkezelés intézményét.

Ennek jogtudomány általi elfogadottsága nem nevezhető egyöntetűnek¹, feltártsága kiforrottnak, annak ellenére sem, hogy annak képviselői a jogintézményt lényegében támogatták, vagy hallgatólagosan elfogadták annak bevezetését.

A hazai jogirodalom² által is azonosított leggyakoribb vagyonrendelői ügyleti célok közé tartozik az *ingyenes vagyonjuttatási* (ajándékozási, öröknyagási, pénzbeli tartási, [élet]járaadék juttatási), *visszterhes vagyonjuttatási (tranzakciós)*, *befektetési* (vagyonvédelmi, adótervezési, vállalkozási különösen egyes pénzügyi tevékenységek végzése iránti), *biztosíték adási, képviselőlet* alapítási, *közjó előmozdítási* célzat.

Rugalmassága miatt fejlődéstörténetében gyakran *járult hozzá* a korabeli *merev szabályok* megkerülésében való segédkezése révén azok *feloldásához*, társadalmilag *méltányosabb*

¹ A bizalmi vagyonkezelés *bevezetését üdvözlők* közül pl. ld.: Sándor István: A bizalmi vagyonkezelés létjogosultsága funkciója a magyar jogban in: Magyar Tudomány, 2015. 9. sz. 1096-1102.; Menyhei Ákos: Vagyontervezés és a bizalmi vagyonkezelés in: Ügyvédek Lapja 2014. 1. sz. 30-32., Szűcs Imre Zoltán: A bizalmi vagyonkezelés – közelebbről in: Ügyvédek Lapja 2014. 4. sz. 28-31., Tajti Tibor: A bizalmi vagyonkezelés és a zálogjog viszonyáról az új Polgári Törvénykönyvben összehasonlító jogi szemmel in: Jogtudományi Közlöny, 2014. 7-8. sz. 321-331., Menyhárd Attila in: Vékás Lajos – Gárdos Péter (szerk.): Kommentár a Polgári Törvénykönyvhöz Wolter Kluwer Budapest, 2014. 1880., Illés István: Mire jó a bizalmi vagyonkezelés? in: Jogtudományi Közlöny, 2011. 11. sz. 550-556., A jogintézményt *elutasító vagy kétellyel fogadók* közül ld.: Petrik Ferenc: Az új Polgári Törvénykönyv tervezeteivel kapcsolatos dilemmák in: Magyar Jog, 2011. 2. sz. 65-76., Verebics János: Egyes szerződések az új Ptk.-ban – I. Rész, letöltés helye: <http://ptk2013.hu/szakcikkek/verebics-janos-egy-es-szerzodesek-az-uj-ptk-ban-i-resz/3149>; Verebics János: A bizalmi vagyonkezelés lehetőségei és korlátai az új Polgári Törvénykönyvben in: Gazdaság és Jog, 2013. 10. sz. 15-18., Kisfaludi András: A bizalmi vagyonkezelés lehetséges funkciói in: Kisfaludi András (szerk.): i.m. 53-72.

² Ld. pl.: Sándor István et al.: A bizalmi vagyonkezelés HVG-Orac Lap- és Könyvkiadó Budapest 2014. 54-81.

végeredmény eléréséhez.³

A jogtudomány egyelőre még csak ismerkedik a jogintézménnyel, illetve várja jogalkalmazási tapasztalatainak megérkezését. Ennek megfelelően a Ptk. illetve a bizalmi vagyonkezelőkről és tevékenységük szabályairól szóló 2014. évi XV. törvény (a továbbiakban: Bvktv.) tekintetében *kevés kritika* fogalmazódott meg.

A Magyar Nemzeti Bank „Közvetlen tőkebefektetés statisztika, Magyarország 1995-2005” című kiadványa⁴ szerint Magyarországon a *nem belföldiek közvetlen tőkebefektetései* az 1990-es években jelentek meg, azóta pedig *folymatosan növekedtek*. A külföldiek által Magyarországra befektetett tőke értéke 2005 végére meghaladta az 52 milliárd eurót, ezzel elérve az 1995. évi tőkebefektetés állománynak hatszorosát. E szerint továbbá a belföldi cégek külföldi tőkebefektetései az 1990-es évek második felétől jelentek meg, nagyságrendjük a nem rezidensek befektetéseihez képest elenyésző, azonban itt is növekedés tapasztalható. Fabók⁵ utal rá, hogy 2005-ben a *belföldiek külföldi közvetlen tőkebefektetései* az értéke 6,8 milliárd euró volt, ami több mint 30-szorosa az 1995. év végi értéknek. 2010-re a külföldiek magyarországi tőkebefektetései nagysága 90 milliárd dollár felett állt, míg a magyar vállalatok külföldi közvetlen tőkebefektetései állománya 2009 végén 13,5 milliárd euró volt.

2012-ben a Magyarországon kezelt vagyonok nagysága 21 milliárd euró értékű volt a *European Fund and Asset Management Association* (a továbbiakban: EFAMA) által készített *jelentés* szerint.⁶ Érdekes adat, hogy a vagyonkezelők elsődleges ügyfelei a kisbefektetők voltak (58%) és csupán az ügyfelek 42%-a volt intézményi befektető. (A befektetési alapok tekintetében is a kisbefektetői bázis meghatározó fölényéről beszélhetünk (94%).)⁷ A kezelt

³ Pl. a végrendeleti öröklés elismeréséig annak megfelelő vagyonjuttatást, a korlátolt felelősség elismeréséig vagyonkezelőkön keresztül történő ilyen hatású kereskedést, házasságok különvagyónának elismeréséig számukra rokonaik általi ilyen eredményű juttatást tett lehetővé. Erről részletesebben ld.: Charles Mitchell: Hayton & Mitchell: Commentary and Cases on the Law of Trusts and Equitable Remedies 13. kiadás Sweet & Maxwell 2010. 14. skk.

⁴ Ld.: <https://www.mnb.hu/letoltes/mukt-hu.pdf>, utolsó letöltés napja: 2016. november 26.

⁵ Ld.: Fábán Emília: Tőkebefektetések Magyarországon, http://unipub.lib.uni-corvinus.hu/569/1/kozg_2012n1p111.pdf, utolsó letöltés napja: 2016. november 26.

⁶ European Fund and Asset Management Association, Asset management in Europe, Facts and Figures 7th Annual Review, 2014 June, 12., ld.:

<http://www.efama.org/Publications/Statistics/Asset%20Management%20Report/AssetManagementReport2014.pdf>, utolsó letöltés napja: 2017. február 1.

⁷ European Fund and Asset Management Association, Asset management in Europe, Facts and Figures 7th Annual Review, 2014 June, 21, 22. ld.:

<http://www.efama.org/Publications/Statistics/Asset%20Management%20Report/AssetManagementReport2014.pdf>, utolsó letöltés napja: 2017. február 1.

vagyon megoszlásának magyarországi helyzete tekintetében a jelentés felvázolja, hogy a kezelt vagyon 15%-a található törzsrészesvényekben (*equity*), 34%-a kötvényekben (*bond*), 44%-a a pénzpiacon és a fennmaradó 7% egyéb kategóriába sorolható.⁸

A HVG⁹ által megkérdezett szakértők szerinti becslések alapján a magyar háztartások 17 ezer milliárd forintos nettó pénzügyi vagyonnal rendelkeznek, valamint a nálunk hagyományosan magas részarányt képviselő ingatlanvagyon kétharmada a lakosság *leggazdagabb 10 százalékánál* található, amelyen belül is eltérések vannak a csoporttagok között. A szakértők szerint a megtakarítási potenciált nézve a bankok, és vagyonkezelők *ezeket az ügyfeleket szólíthatják meg* megtakarítási termékeikkel és szolgáltatásaikkal. A szakértők szerint ugyanakkor a gazdasági környezet *nem segíti az új vagyonok keletkezését*, és mivel a leggazdagabbakból álló piac *alacsony további növekedési lehetőséget kínál*, a bankok jelentős része az eggyel lentebbi vagyoni-jövedelmi csoportba sorolt, de pénzügyi szolgáltatókkal való kapcsolatukat illetően *alacsonyabb penetrációjúnak tekinthető prémium piac* felé mozdult el. Ez azonban nem hozott jelentős sikereket, a privátbanki alternatív szolgáltatók közül többen fel is adták. A nagy hálózattal bíró bankok és biztosítók vannak előnyben a többiekkel szemben a belső potenciál miatt. A bizalmi vagyonkezelés esetén hozzá kell tenni, hogy a Bvktv. (3. §) kizárja a bankokat közvetlenül ilyen tevékenység végzéséből, ahogy a befektetési vállalkozásokat és a befektetési alapkezelőket is.

Gárdos – Menyhárd – Vékás¹⁰ az új Ptk. szakértői magyarázatában utal arra, hogy az új Ptk. által *jelentős gazdasági igényt kívántak kielégíteni* az intézmény meghonosításával. Az üzletág *magyar jogi szabályozás hiányában külföldi jogi és intézményi infrastruktúrát vett igénybe, és jelentős tőkét vont ki ezzel a magyar gazdaság vérkeringéséből*. A bizalmi vagyonkezelés bevezetésével új, szélesebb és a gazdasági igények kielégítésére inkább megfelelő jogi megoldást lehet igénybe venni.

⁸ European Fund and Asset Management Association, Asset management in Europe, Facts and Figures 7th Annual Review, 2014 June, 25., ld.: <http://www.efama.org/Publications/Statistics/Asset%20Management%20Report/AssetManagementReport2014.pdf>, utolsó letöltés napja: 2017. február 1.

⁹ Ld.: http://hvg.hu/gazdasag/20121019_Erste_a_privatbanki_szegmensben_vannak_no (letöltés napja: 2016. november 16.)

¹⁰ Ld.: Gárdos Péter – Menyhárd Attila – Vékás Lajos: Hatodik Könyv Harmadik Rész XVI. Cím in: Vékás Lajos – Gárdos Péter (szerk.): Az új Polgári Törvénykönyv Bizottsági Javaslatok magyarázatokkal Complex Kiadó Budapest, 2012. 453., Magyarország Kormányának T/7971. sz. törvényjavaslata a Polgári Törvénykönyvről Budapest, 2012. július 626. skk.

A jogintézmény szabályozásának *alapkérdései* közé tartozik, hogy a jogalkotói milyen *célokra*, gyakorlati *igények* megvalósítására kívánja *elérhetővé* tenni. Ez azért különösen fontos, mert a magánszemélyek egymás közötti, fogyasztó-vállalkozás illetve vállalkozások egymás közötti ügyleteinek egyes aspektusai esetleg eltérő hangsúlyokkal szabályozandóak.

Az értekezésben a kifejezetten szándékoltan létrehozott bizalmi vagyonkezelési jogviszonyok *alapvető dologi és kötelmi jogi* sajátosságait vizsgálom. A terjedelmi korlátokra is tekintettel a jogviszony *öröklési jogi, családjogi, vagy személyiségi jogi, jogi személyiségi (szervezeti) jogi, és a törvény vagy bírósági ítélet által létrehozható jogviszony* dimenziói külön fejezetben tematizált egységként nem kerülnek bemutatásra és értékelésre, mivel ezek önmagukban jelentős többlet tartalmat tettek volna szükségessé.

Szintén terjedelmi okokból *továbbá* az értekezésben a bizalmi vagyonkezelés dologi jogi, kötelmi jogi sajátosságai közül is csak egyes szempontok kerültek vizsgálatra. Így kimaradt különösen a jogintézmény *biztosítéki célra* való felhasználhatóságának, és a *titoktartási kötelezettség* sajátosságainak elemzése. Nem kerül az értekezésben elemzésre a bizalmi vagyonkezelés *közcéli* felhasználásának kérdésköre sem, figyelemmel arra, hogy a kontinentális európai jogrendszerekben a vagyon közérdekű célra történő felhasználásra rendelkezésre az alapítványi forma honosodott meg elsődlegesen. Továbbá, mert a vagyon ilyen célra rendelése annyiban tartozik a magánjog territóriumába, hogy közérdekből teljesen szabadon megengedje, korlátozza, vagy megtiltsa azt, ezzel pedig a vagyonrendelő erre vonatkozó polgári jogi rendelkezési szabadságát is, ha az a polgári jogi alapértékekkel nem összeegyeztethető. Ezen belül a *korlátozott engedélyezés* körében merülhet fel, hogy a *polgári jog* miként korlátozza az ilyen célra rendelt jogintézmény formatervezését. Meglátásom szerint a bizalmi vagyonkezelés körében a kedvezményezett nevezés nélküli közcélra rendelést nem szabadna jobban korlátozni, mint az alapítvány, vagy a közérdekű célra való kötelezettségvállalás keretében.

Az értekezésben továbbá nem térek ki a *nemzeti vagyon kezelésére* sem különösen azon az alapon, hogy e témában is született már számos tudományos munka.¹¹ Továbbá az ismertett okokból és a századelőn és a közelmúltban megjelenő *trust* és bizalmi vagyonkezelési jogirodalom¹² kimagasló színvonalára, alaposságára tekintettel is részben eltekintettem a

¹¹ Ld.: Csehi Zoltán: A magánjogi alapítvány Gondolat Kiadó Budapest, 2006. 196-242., Sándor István: A bizalmi vagyonkezelés és a trust – Jegtörténeti és összehasonlító jogi elemzés HVG-Orac Lap- és Könyvkiadó Budapest 2014. 380-382., Gudra Tamás: Az állami vagyonkezelés rendjéről in: Gazdaság és Jog, 2010. 1. sz. 3-10.

¹² Erről részletesebben ld.: Csehi Zoltán: A magánjogi alapítvány Gondolat Kiadó Budapest, 2006., Csehi

jogtörténeti kitekintéstől, a jogintézmény fejlődési csomópontjainak bemutatásától, tipizálásától, határos jogintézményektől való elválasztásától, tipikus felhasználási eseteinek ismertetésétől. E vonatkozásban az értekezést azok folytatásának tekintem, akkor is, ha egyes szerzők munkájában kifejtett álláspontjuktól személyes álláspontom részben eltérő. Ezek közül a lényegeseket és témába vágóakat az értekezés vonatkozó részeiben jeleztem.

A bizalmi vagyonkezelést az új Ptk. *vezette be* a magyar jogba. A jogintézmény *formatervezésének* esetleges módosítását, amennyiben arra – különösen a joggyakorlat részéről – igény, vagy egyébként igazolt szükség merül fel maguk a jogintézmény alkotói is kilátásba helyezték. Az értekezés elsősorban a magyar vagyoni jog dogmáinak és a külföldi *trust* és bizalmi vagyonkezelési jogok megoldásainak elemzésével kíván e jogintézmény egyes elemeinek későbbi vizsgálatához segítséget nyújtani. A jogintézmény számos *magánjogi újdonsága*, és annak világviszonylatban való felhasználásával érintett *ügyletek tekintélyes vagyoni értéke* volt elsősorban az értekezés témaválasztásának indoka.

Az értekezés elkészítésének *időzítésével* kapcsolatban felmerülhet, hogy ismert belföldi bírói gyakorlat hiányában legalábbis szokatlannak, vagy idő előttinek tekinthető a rá vonatkozó belföldi magánjogra hatni kívánó tudományos feldolgozási igény. Meglátásom szerint, ahogy a jogintézmény írásos bevezetése sem előfeltételezte a szokásokon alapuló, vélhetően nem létező, de legalábbis ismertté nem vált joggyakorlatát, így a bevezetett jogintézmény értékelése is tételezhető anélkül, jóllehet kétségtelenül erős, támogató érvek maradnak így el az értekezésben tett megállapítások mögül. Számos olyan szabályozási kérdés azonosítható a jogintézmény vonatkozásában, amelyek a bírói gyakorlat bevétele nélkül is felvethetőek, a külföldi irányadó jog, és modellszabályok alapján, amelyek évszázados bírói gyakorlaton alapulnak, az érintett országok nyilvánvalóan eltérő társadalmi-gazdasági viszonyai ellenére is. Az értekezés időszerűsége mellett szóló érvként hozhatóak fel a következők. A külföldi gyakorlat alapján *multifunkcionálisnak* nevezhető jogintézmény alkalmazásának jelei a Ptk.

Zoltán: A bizalmi vagyonkezelés történelmi előzményei in: Kisfaludi András (szerk.): Tanulmányok a bizalmi vagyonkezelés jogi szabályozásának elméleti alapjairól ELTE Eötvös Kiadó Budapest, 2015. 9-52., Kisfaludi András: A bizalmi vagyonkezelés lehetséges funkciói in: Kisfaludi András (szerk.): i.m. 53-72., Vékás Lajos: Bizalmi vagyonkezelés Franciaországban és Svájcban in: Kisfaludi András (szerk.): 73-94., Csehi Zoltán: A bizalmi vagyonkezelés formái és intézményei a magyar magánjogban in: Kisfaludi András (szerk.): i.m. 95-132., Illés István: A trustokról magyar szemmel in: Kisfaludi András: i.m. 133-224., Menyhárd Attila: A bizalmi vagyonkezelés a magyar polgári jogban in: Kisfaludi András: i.m. 225-269., Menyhárd Attila: in: Vékás Lajos – Gárdos Péter (szerk.): Kommentár a Polgári Törvénykönyvhöz Wolters Kluwer Budapest 2014. 1874-1900., Sándor István: A bizalmi vagyonkezelés és a trust – Jogtörténeti és összehasonlító jogi elemzés HVG-Orac Lap-és Könyviadó Budapest 2014., Szladits Károly, Ifj.: Az angol jogi trust-intézmény Tébe Kiadóállalata M. Sz., Budapest, 1939.

hatálybalépését követő esztendőkből nem mutatkoznak kivehetően. Kérdés, hogy ennek mi lehet az oka. Néhány szerző¹³ már a jogintézmény bevezetésének hajnalán keletkezett cikkében a magyar befektetők újdonságtól visszariadó attitűdjét emelte ki, melynek következtében a jogintézményhez való belföldi alkalmazkodás időtartamát 5-15 évben jelölték meg. Más szerzők¹⁴ kritikákat fogalmaztak meg a szabályozási környezettel kapcsolatban, úgy látták, hogy az – különösen pl. a vagyonrendelő hitelezőjét illető felmondási jog biztosítása miatt – nem elégíti ki teljes mértékben a gyakorlati igényeket, sőt ellenősztönzőt teremt a jogintézmény alkalmazását illetően. Saját hipotézisem a szabályozással kapcsolatos kritikákat illetően a jogintézmény visszavonható és visszavonhatatlan típusa különválasztott szabályozásának elmaradása. E feltevéseket az értekezésben részletesen vizsgálom, és javaslatokat is megfogalmazok ott, ahol ez szükségesnek mutatkozik. A bizalmi vagyonkezelés alkalmazásának felélénkítéséhez, a szakértői javaslat indokolásában is hangsúlyozott társadalmi érdek fűződik, ugyanis a jogintézmény megfelelő szabályozása további ellenősztönzőt teremtene a tőke hazánkból történő eláramlásával szemben, illetve ösztönözhetné annak beáramlását és ezáltal elősegíthetne a magyar gazdaság erősödését, fejlődését.

¹³ Ld.: Rácz Tibor: Bizalmi vagyonkezelés Magyarországon – Szürkeállomány? in: HVG 2014. november 20. 48-49., Gyenis Ágnes: Jönnek a bizalmi vagyonkezelők – Menekülési útvonal in: HVG 2014. november 19. 66-67.

¹⁴ Pl.: Sándor István et al.: i.m. (2014.) 240-243., 395-408.

II. Az elvégzett vizsgálatok, elemzések rövid leírása, a feldolgozás módszerei

1. A polgári vagyonjog alapvető *feladata*, hogy kövesse a felmerülő, *új gazdasági igényeket, alkalmazkodjon hozzájuk, nyisson teret azoknak* módosítással/módosulással. Eközben azonban az általános értékekhez¹⁵ képest jóval szűkebb, és sajátosabb, gyakran egymással is ütköző polgári *vagyonjogi alapértékek*¹⁶ a lehető legteljesebb egyensúlyban is kell tartania. Emellett állnak az *általános* – jogágtól függetlenül érvényesítendő – *jogi értékek*, így pl.: (i) az egységes értelmezést biztosítani hivatott *dogmatikai tisztaság*, (ii) az *emberi jogok* érvényesítése, (iii) a társadalmi hatások szem előtt tartása, melyeket nem érhet sérelem.¹⁷

Ezen értékek alapján a *jogpolitikai vizsgálat fókusza* a bizalmi vagyonkezelés által létrehozott *személyi* (főszemélyek egymással szembeni, és a főszemélyek és hitelezőik közötti) *dimenziókban* felmerülő *többlétvédelmi igények létének kérdése*, léte esetén arra való *reagálás* mikéntje. Meglátásom szerint a külföldi szabályozás és azt megalapozó, formáló gyakorlat alapján van ilyen többlétvédelmi igény. Így az a valós kérdés a jogintézmény szabályozása körében, hogy a magánjog és a közjog milyen garanciális szabályokat mondjon ki, amelyek lehetőség szerint minden érintett érdeket kellően súlyoznak, és csak a legszükségesebb mértékben korlátoznak. A jelen dolgozat vizsgálati keretei a magánjogon belül maradnak.

E körben a *problémát* az látszik okozni, hogy míg az említett *vagyonjogi alapértékek* egymással szembeni viszonylagos *egyensúlyi* állapotát *dogmatikai-logikai* alapon meg lehet becsülni, a *gazdasági igények* létének beazonosításához is jobb esetben a gazdaság részéről érkező *jelzések*, ezt követően, vagy ennek hiányában empirikus, *jogtudomány* vizsgálati módszerein vitathatóan *túlmutató vizsgálatok*¹⁸ szükségesek.

Az értekezésben a proaktív, kielégítetlen igényeket kutató szemléletet követem, ahol a logikai mellett a jogösszehasonlító elemzés tűnik kiemelendő vizsgálati eszköznek. Utóbbi révén más jogrendszerekben, társadalmakban sikeresnek, bevettnek mondható, esetleg belföldön ismeretlen jogintézmények, jogintézmény részelemek fedezhetőek fel, amelyek saját

¹⁵ Ld.: Rezsőházy Rudolf: Európai közös értékek Magyar Tudományos Akadémia, Budapest 2014.

¹⁶ Vagyonjogi alapérték (i) a *vagyontárgyak jogosultjainak* jogaik élvezetéhez, joggyakorlásuk lehető zavartalanságához fűződő érdekeinek védelme (*dologi jogi intern alapérték*), (ii) vagyontárgyat jóhiszeműen és ellenérték fejében szerző harmadik személyek védelme (*dologi jogi extern alapérték*) (iii) a szerződő partnerek egymással szembeni védelme (*szerződési jogi intern alapérték*), (iv) a szerződő felek hitelezőinek védelme (*szerződési jog extern alapérték*), (v) továbbá az adott helyzetben általában elvárható magatartás (*felelősségi jogi alapérték*).

¹⁷ Erről részletesen ld.: Menyhárd Attila: A polgári jog tudománya Magyarországon, in: Jakab András – Menyhárd Attila (szerk.): A jog tudománya, HVG Orac Kiadó, Budapest, 2015. 218-260.

¹⁸ Pl. vállalati vezetők, prominens gazdasági szereplők, szakértők, kutatók médiában elérhető nyilatkozatai, velük végzett célzott mélyinterjúk, kérdőíves megkeresésekre adott válaszaik, stb.

társadalmunkban, jogrendszerünkben való várható előnyeiről, hátrányairól, lehetőségeiről, kockázatairól ismét csak jogon kívüli vizsgálati eszközökkel lehetne alapos(abb) megállapításokat tenni.¹⁹

2. *Önálló jogtörténeti és jogösszehasonlító* elemzést az értekezés érintőlegesen és funkcionális szemléletben tartalmaz. Ezzel arra tekintettel elégedtem meg és tartottam indokoltnak, hogy különösen ifj. Szladits Károly és Sándor István tudományos igénnyel végezte el a bizalmi vagyonkezelés és a *trust* jogtörténeti és jogösszehasonlító elemzését. A jelen értekezés számára e műveket szilárd alapvetésnek tekintetem.

Az értekezés – figyelemmel a *trust* jogintézményének angolszász eredetére – a bizalmi vagyonkezelés részelemeinek vizsgálata során jelentős mértékben támaszkodik az angol és amerikai jogirodalom megállapításaira, az ezen országokban alkalmazott (minta)szabályokra, illetve a bírói gyakorlatra, előbbi vonatkozásában az 1939 óta több, mint tizenhárom kiadást megélt Hayton – Mitchell kommentár,²⁰ utóbbi tekintetében pedig a jogegységesítési törekvések keretében megalkotott joganyagok (*Trust Restatementek*, és a *Uniform Trust Code 2010*) alapulvételével. A külföldi szabályozás ugyanis segítséget nyújthat egyrészt a *jogértelmezésben*, másrészt pedig az egyes országok joganyagának egybevetése révén a *további szabályozási kérdések, lehetőségek azonosításában*, azok alapján pedig a magyar társadalom, gazdaság és magánjog szempontjából optimális belföldi szabályrendszer kialakításában. E körben a vizsgálatokat a *trust* és a bizalmi vagyonkezelés *magas fokú funkcionális hasonlóságára* tekintettel végeztem el. A funkcionális *összehasonlítással kapcsolatos nehézségként* azonosítható a *Magyarország, Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királysága és az Amerikai Egyesült Államok történeti, társadalmi, gazdasági, jogi, kulturális különbözősége*, amely csökkenti *trust* joguk egyes részkérdésekre adott válaszainak belföldi felhasználhatóságát, ezekre ahol különös jelentőséggel bírt, külön is utaltam az értekezésben.²¹ A felhasználással elérni kívánt célok jelentős átfedésére tekintettel azonban e felhasználhatósági szint, még mindig igen jelentősnek tekinthető, így e jogok megoldásainak

¹⁹ Megjegyzendő, hogy a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény 17. és 21. §§-ai szerint a jogalkotást megelőző és követő hatástanulmányok elkészítése a tervezett jogszabály valamennyi jelentősnek ítélt hatásának, ezen belül a társadalmi, gazdasági, költségvetési hatásainak, a környezeti és egészségi következményeinek, adminisztratív terheket befolyásoló hatásainak, valamint a jogszabály megalkotása szükségességének, a jogalkotás elmaradása várható következményeinek vizsgálatát, és a jogszabály alkalmazásához szükséges személyi, szervezeti, tárgyi és pénzügyi feltételeket vizsgálati feladatának, továbbá a szabályozása megalkotása idején várt hatások, valamint a tényleges hatások összevetése feladatának elvégzését igényelné.

²⁰ Ld.: Charles Mitchell: Hayton & Mitchell: Commentary and Cases on the Law of Trusts and Equitable Remedies 13. kiadás Sweet & Maxwell 2010.

²¹ Ld.: Sándor István: i.m. (2014.) 25.

vizsgálata a fenti hasznok reményével továbbra is kecsegtet.

Az angol *trust* jogot elsősorban az említett kommentár alapján mutatom be, amelyben tengernyi bírósági döntés kerül a kontinentális jog szempontjából egyszerű megítélésének tűnő regulák alátámasztása során megemlítésre, mint azokat kialakító jogforrás. Ezek közül csak azokat említettem meg, amelyek az értekezés témájába vágtak és a belföldi magánjog szempontjából is jelentősebb újdonságot jelentenek.

A *Principles of European Trust Law*²² és a *Draft Common Frame of Reference Trust* jogi könyve²³ releváns szabályainak ismertetését arra tekintettel tartottam szükségesnek az egyes részkérdések vizsgálata során, hogy e szabályok a készítőik – tekintélyes kutatócsoportok, elméleti szakemberek – álláspontját tükrözik a *trust* legfontosabb elemeiről.

Míg a francia *Code civil fiducie*-re vonatkozó részeit, és helyenként a québeci Ptk. *trustra* vonatkozó részeit azért ismertettem, mert a francia jog, számos magyar jogtól való eltérése ellenére, utóbbival megegyező módon a kontinentális jogok körébe tartozik, a québeci polgári jog pedig sajátos átmenet²⁴ a kettő között, amely miatt fontos szem előtt tartani az egyes szabályozási kérdésekre adott válaszaikat. Ezek körében azonban kifejezetten a *trustra*, *fiducie*-re vonatkozó szabályaikra korlátoztam a vizsgálódásaimat, az arra mögöttesen, általánosan érvényesülő szabályok vizsgálatától eltekintettem, így a *fiducie* vonatkozásában annak *Code du Commerce*-ben szereplő gazdasági felhasználási lehetőségétől is.

A terjedelmi korlátokra való tekintettel a bizalmi vagyonkezelés egyes részeinek, aspektusainak vizsgálata során gyakran megelégedtem a külföldi jogok válaszainak ismertetésével annak külön elemzése nélkül, hogy az miért nem alkalmazható, megfelelő a magyar jog szempontjából, ha az ésszerűen magától értetődőnek tűnt.

3. Az értekezésben hangsúlyt fektettem azon esetekben, amikor ez szükségesnek látszott a *(jog)hatékonysági* szempontok vizsgálatra is. Így pl. a vagyonkezelővel szembeni vagyonrendelői, kedvezményezetti igényérvényesítések során a vagyonkezelő javára fennálló jelentős mértékű *információs asszimetria* miatt számára jóval kisebb költséggel jár a releváns bizonyíték beszerzése, és megőrzése, mint a kedvezményezett illetve a vagyonrendelő számára. Fontosnak tartottam annak mérlegelését, hogy az új jogintézmény hogyan, milyen

²² Ld.: Hayton, David J. - Kortmann, S. C. J. J. - Verhagen, H. L. E. (ed.): *Principles of European Trust Law*, *Law of Business and Finance*. Vol. 1. Kluwer Law International - W. E.J. Tjeenk Willink, The Hague - Deventer, 1999.

²³ Christian von Bar – Eric Clive – Hans Schulte-Nölke et al. (szerk.): *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law Draft Common Frame of Reference Full Edition Sellier 2009*. 5669-5743. Outline Edition 2009.

²⁴ Erről részletesen ld.: Fuglinszky Ádám: *A polgári jogi felelősség útjai vegyes jogrendszerben - Québec, Kanada ELTE Eötvös Kiadó, Budapest 2010., Sándor István: i.m. (2014.): 324-330.*

polgári jogi formatervezés mellett tud hatékonyan működni.

4. Az alapjog-korlátozási (alapjogvédelmi) tesztet az Alkotmánybíróság a jogalkotó munkája *alkotmányosságának vizsgálatára* fejlesztette ki, mely az alapvető jogok korlátozhatóságának mércéjét határozza meg.²⁵ Az alkotmányos elemzés lényegességére tekintettel a vagyonrendelő jogviszony-tartalom alakítási (önrendelkezési) szabadsága vonatkozásában gyakran annak további tágítási lehetőségeit az alkotmányossági (szükségességi-arányossági) szempontok szerint is vizsgáltam.

5. A belföldi vagyonkezelési befektetési társaságok által elérhetővé tett általános szerződési feltételek és ügyfélszerződések rendelkezéseit is elemeztem és felhasználtam az értekezés gyakorlatias nézőpontjának biztosítása érdekében. Ahol pedig ennek a bizalmi vagyonkezelés feleinek jogállása körében jelentősége volt, ott kiemeltem ezen gyakorlati szempontokat.

Megkerestem a *Pénz- és Tőkepiaci Állandó Választottbíróság Titkárságát*, hogy befektetési vállalkozásokkal, befektetési alapokkal és általában a befektetésekkel kapcsolatos döntéseket anonimizált változatban megkaphassam, vagy azokba betekinthessek kutatási célból, azonban elutasították kérésemet. Azon az alapon mindez részben érthető, hogy a belföldi pénzügyi piac stabilitására kiható tényező a befektetők bizalma, amelyet megingathat a pénzpiaci szereplők részéről megvalósított visszaéléseket megállapító döntések nyilvánosságra hozásának lehetősége, függetlenül attól, hogy a konkrét – oligopol – pénzpiaci szereplő kiléte is kiderül-e az adott döntésből vagy sem.

A *Pénzügyi Békéltető Testület* befektetési vállalkozásokra, befektetési alapokra és általában a befektetésekkel kapcsolatos, anonimizált döntései²⁶ legnagyobb részben a felek életbiztosításból, illetve néhány esetben egyéb biztosításból fakadó igényükkel kapcsolatos jogvitájuk felülvizsgálatát kérték a testülettől. Ezen ajánlások és kötelezések azonban az értekezés által tárgyalt témák szempontjából közvetlenül releváns kérdést nem vetettek fel.

A *Bírósági Határozatok Gyűjteményében*²⁷ a vagyonkezeléssel, befektetéssel kapcsolatban nem találtam olyan közzétett döntést, amely közvetlenül lényeges lett volna az értekezés által vizsgált kérdések tárgyalása során.

²⁵ Ld. részletesebben: Gárdos-Orosz Fruzsina: Alkotmányos polgári jog, Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 2011. 127-136.

²⁶ Ld.: <http://www.mnb.hu/bekeltetes/esetek-tanulsagok/donteseink>, utolsó letöltés napja: 2016. február 10.

²⁷ Ld.: <http://birosag.hu/ugyfelkapcsolati-portal/anonim-hatarozatok-tara>, utolsó letöltés napja: 2016. február 10.

III. A tudományos eredmények rövid összefoglalása, azok hasznosítási lehetőségei

1. A bizalmi vagyonkezelési jogviszony *általános kérdései* között elemeztem a jogintézmény *elnevezését*. Ennek körében arra a megállapításra jutottam, hogy az új jogintézmény fogalmi megragadása lehetséges volna a *saját vagyon másért való kezelése* szerkezetet használni, azzal, hogy a bizalmi vagyonkezelés is alkalmas tartalmilag a jogintézmény megragadására, a joggyakorlatban és a jogirodalomban elterjedtnek is tekinthető és különösen történeti alapon egyértelműen előnyt látszik élvezni. Mindezért a módosításra nem tettem javaslatot.

2. Az értekezésben kísérletet tettem a jogintézmény *fogalmának és lényeges sajátosságainak* meghatározására. Utóbbiak köréből kiemelendő a vagyonátruházás, vagy saját vagyonon belüli elkülönítés szükségessége, a fokozott gondosság és érdekszolgálat, önálló kezelés, a vagyonrendelő és a kedvezményezett kezelt vagyon feletti, a vagyonkezelő (tulajdon)jogával párhuzamos vagyoni jogai, várományai, alvagyon keletkezése, a jogviszony főszemélyeitől való részleges függetlenedése, a közvetett tulajdonosok visszakövetelési és tehermentesítési joga rosszhiszemű vagy ingyenes szerző harmadik személlyel szemben, az általában tartós, de mindig korlátozott időtartam, és a jogviszony önálló kötelelem jellege.

3. Bemutatom a bizalmi vagyonkezelés lényeges *létszakaszait* és a jogintézmény polgári jogi dogmatika szerinti *tipizálását*. A *trust* számos tipizálása ismert,²⁸ közülük kiemelendő Lupoi²⁹ tipizálása, amely a külföldi *trustok* formatervezése alapján a *hagyományos* angolszász, a *nemzetközi, az offshore*, a kontinentális, illetve vegyes jogrendszerbeli és az 1985-ös hágai *trust* egyezmény alapján belföldön külföldi *trust* jogot alkalmazó olasz *trustokat* különbözteti meg. A jogviszony tipológiájára javaslatot tettem a kezelendő vagyon *átruházásának* szükségessége alapján, a jogviszonyt *létrehozó jogi tény* alapján, a jogviszony *célja*, célra rendelkezésére, *visszavonhatósága* (utólagos módosíthatósága, megszüntethetősége) alapján. Továbbá a vagyonrendelő által fenntartható *értékjogok*, a vagyonrendelő személyes vagyonától való *eltávolodása*, abból való kiválása, a jogviszonyban a *kedvezményezett* oldalon a vagyonrendelő megjelenése, a vagyonrendelő *rendelkezési szabadságának korlátozottsága* alapján. Valamint a jogviszony *titkossága*, a jogviszonyba való *utólagos*

²⁸ Az angol *trust* különös eseteinek magyar nyelvű részletes ismertetéséért ld.: Sándor István: i.m. (2014.) 167-178.

²⁹ Ld.: Maurizio Lupoi (ford.: Simon Dix): *Trusts – A Comparative Study* Cambridge University Press 2000. 95. skk., 201. skk., 267. skk.

belépés, összevonás lehetősége, a jogviszonyban szereplő *főszemélyek száma, pluralitása*, a jogviszony közvetett tárgya (kezelt vagyon), közvetlen tárgya (vagyonkezelői szolgáltatás), a jogviszony alapján kedvezményezettnek járó vagyoni *juttatás jogcíme* és a jogviszony *végrehajtási jog* általi elismerése (kiteljesítése) alapján.

4. Önálló részben foglalkozom a jogviszony *főszemélyeivel és a kezelt vagyon hitelezőivel*. A *vagyonfelügyelőt (protector, enforcer, protecteur)* az értekezésben külön alfejezetben nem tárgyalom, mert bár az *offshore trust* jogokban a jogintézmény kulcsszereplőjének³⁰ tekinthető, a vagyonfelügyelő mégis alapvetően a kedvezményezett, illetve a vagyonrendelő közvetlen képviselője, vagy bizományosa, saját jogait ruházhatják utóbbira, annak sajátos jogai nincsenek, ezért nem *főszemély, jogállása származékos*. Különösebb jelentőséghez a kedvezményezett nevezés nélküli célra rendelt jogviszonyok körében jut, ahol a vagyonkezelő kötelezettségeinek kikényszerítése a feladata, és kinevezésével, visszahívásával kapcsolatos garanciáknak van kimagasló jelentősége.

5. A *kezelt vagyon hitelezőjén* kívül a *főszemélyek egyéb hitelezőjének* helyzetéről, védelmi szintjének vizsgálatáról különösen a felelősségi kérdések között esik szó részletesebben az értekezésben. Azzal, hogy általánosságban elmondható, hogy a *vagyonkezelő személyes hitelezői* vonatkozásában különösebb kockázatot a vagyonkezelő ezen jogállása azzal okozhat, ha a vagyonkezelő személyes vagyonának immunitása érdekében csalárd módon azt kezelt vagyonként kívánja feltüntetni, ennek kezelésére azonban a rendelkezésre álló jogorvoslati eszközök megfelelőnek látszanak.

A *vagyonrendelő hitelezője* vonatkozásában nevezhető a legnagyobbnak a jogviszony fennállása miatti többlet védelmi igény, különösen a jogviszonnyal megvalósítható fedezetelvonásra tekintettel.

A *kedvezményezett hitelezője* tekintetében pedig arra tekintettel merül fel a többletvédelmi igény, mert a *trust* gyakorlatban gyakori, hogy a vagyonkezelési feltételek alapján az egyébként kedvezményezett által hozzáférhető vagyonból való hozzáférése kizárólag arra tekintettel szűnik meg a *trust* feltételek vagy a vagyonkezelő jognyilatkozata alapján, hogy a kedvezményezett hitelezői a kedvezményezettel szemben követeléseik kielégítése érdekében

³⁰ A *protector* ilyen jogrendszerekben való szerepéről, illetve érdekszolgáltatól való mentesíthetőségéről részletesebben ld. különösen: Stewart E. Sterk: Trust Protectors, Agency Costs, and Fiduciary Duty, In: Cardozo Law Review 2006. (27:6.) 2761-2806., vagy Philip J. Ruce: The Trustee and the Trust Protector: A Question of Fiduciary Power - Should a Trust Protector Be Held to a Fiduciary Standard? in: Drake Law Review 2010. 59. sz. 67-96.

felléptek. E többletvédelem megadása a vagyonkezelői diszkracionális joggyakorlás arányos korlátozását is indokolhatja.

6. A főszemélyek közül elsősorban a *vagyonrendelő* jogállását vizsgálom. A vagyonrendelő jogosult általában ilyen jogállás szerzésére, egy- vagy többoldalú bizalmi vagyonkezelési jogviszony létrehozására való joga sem esik speciális korlátozás alá. A Ptk. végső kedvezményezett jogállást adott számára, ahogy jogosult a bizalmi vagyonkezelési jogviszony elnevezésére is, a vagyonkezelőt, esetleg vagyonfelügyelőt is szabadon választhatja meg. Ismertetésre kerül e körben többek között az is, hogy módosítási, megszüntetési, vagyonkivételi jogai főszabály szerinti hiányában térne el jogállása, ha a Ptk. a visszavonhatatlan jogviszony típust is szabályozná.

7. A *vagyonkezelőre* vonatkozóan bemutatom, hogy milyen – elsősorban Bvktv-ből eredő adminisztratív – *korlátozások* érik ilyen jogállás betöltési jogát, valamint azt a bizonytalanságot, amely a vagyonrendelő, mint szerződő partner megválasztási jogának korlátozottságát illetően felmerül. Ismertetem továbbá az angol és amerikai jogban előforduló *különleges* vagyonkezelők (letéteményes vagyonkezelő, *trust* vállalat, köz- vagy kirendelt vagyonkezelő, bírósági vagyonkezelő, irányító vagyonkezelő, segéd vagyonkezelő) sajátos jogállását és az erre tekintettel felmerülő kérdéseket és azokra vonatkozó válaszjavaslataimat.

8. A *kedvezményezett* részleges *jogutódi jogállásával* kapcsolatban többek között bemutatom a jogintézmény a harmadik személy javára szóló szerződéssel való viszonyát, a juttatás utólagos *elvonásának* feltételeit, a követelés harmadik személy általi megszerzésének lehetséges feltételeit, ezzel az ismert külföldi juttatási formák, lényegében azonos eredményre vezető, belföldi dogmatikai alapjait. Kitérek a jogviszony kedvezményezettjének az általános harmadik személy javára kötött szerződés kedvezményezettjéhez képesti *többletjogaira*. E körben vizsgálom a külföldön a családi *trustok* esetében gyakori *diszkracionális* joggyakorlás lehetővé tételének belföldi kereteit. Kitérek a kedvezményezett elsődleges érdekszolgálathoz való jogának paradoxonára, amely különösen akkor válhat láthatóvá, ha a vagyonrendelő erős jogosultságokkal bír pl. a vagyonkezelő indokolás nélküli leváltására, vagy a jogviszony megszüntetésére, esetleg a kedvezményezett leváltására.

9. A *kezelt vagyon hitelezőivel* kapcsolatban kitérek kielégítési jogaik korlátozásának szempontjaira, helyzetükre a bizalmi vagyonkezelés megszűnése, vagy a kezelt vagyon

elégtelessé válásának veszélye esetén. Javaslatot teszek a kezelt vagyon jóhiszemű, ellenérték fejében szerző hitelezőinek kiegészítő védelmére a bizalmi vagyonkezelés, vagy a vagyonkezelői megbízás érvénytelensége, illetve a vagyonkezelő vagyonrendelővel illetve kedvezményezettrel közös fedezetelvonása eseteire.

10. Önálló fejezetben foglalkozom a bizalmi vagyonkezelés *létrehozásának* különös kötetmi jogi kérdéseivel. Ezek között eminens jelentőséget kapott a jogintézményre vonatkozó szabályozás körében a *kógens* szabályozási részek beazonosítása. E körben jeleztem, hogy nem lehet reális elvárás a jogalkotóval szemben, hogy minden kógens normát pontosan jelöljön meg. Ezek határai mozoghatnak, illetve egyedi esetekben igen eltérőek lehetnek. A bizalmi vagyonkezelés körében akkor lesz szükség a kógens körének kitágítására, ha a jogviszony visszavonhatatlan típusát a jogalkotó elismeri.

11. Hangsúlyoztam, hogy a vagyonrendelő jogcímválasztási szabadsága korlátozottnak tűnik. A bizalmi vagyonkezelés magába olvasztani tűnik pl. a másért való joggyakorlás érdekében történő vagyontárgy-átruházási ügyleteket, mert a Ptk. 6:310. § (1) bekezdésében meghatározott létrejövési feltételek nem tartalmaznak korlátozó tényezőket, pl. a vagyonkezelő önálló felelősségére, utasíthatóságának kizártságára utalást, így e széles feltételek lefedik valamennyi fiduciárius vagyontárgy átruházási esetkört. Erre tekintettel javasoltam, hogy a Ptk. a bizalmi vagyonkezelést szabályozza általánosan, és arra épülő módon mondjon ki annak típusaira speciális korlátozásokat, ha azokat szükségesnek tartja. A visszavonható bizalmi vagyonkezelés körében a vagyonrendelő afeletti irányítási jogát nem szükséges kógens módon korlátozni, ha azonban maga szeretné, ezt megteheti, míg a visszavonhatatlan típus esetében nyilván a kógens szabályozásnak kell dominálnia, és ott azért tűnik elkerülhetetlennek az utasítás kizárása, mert a megbízás körében az utasítási és módosítási jog eredményében nehézkesen választható el. Így illogikus volna elismerni, hogy az adott jogviszony nem módosítható, miközben az utasítási jog fennmaradásával lényegében a módosítással hasonló joghatás volna elérhető.

12. Külön vizsgáltam a bizalmi vagyonkezelés, mint (tulajdon)jog átruházási *jogcím* önállóságát, továbbá a harmadik személy részéről történő teljesítés és ezzel összefüggésben a jogintézmény *mögöttes ügylet* causájával való kapcsolatát, valamint a vagyonkezelői megbízás, és a jogviszonyt létesítő ügylet *részleges függetlenségét*.

13. A bizalmi vagyonkezelés vagyonrendelő és vagyonkezelő személyének azonossága melletti létrehozhatóság vizsgálata körében megállapítottam, hogy jogalkalmazói igény feltételezhető arra, hogy a jogviszony létesítése elváljon a vagyon vagyonkezelőre ruházásától, amikor a vagyonrendelő bármilyen okból nem tud – mert pl. nem él vagy cselekvőképtelenné vált – vagy akar a vagyonkezelő elfogadásának hiányában új létesítési procedúrát lefolytatni, mert elméleti esély van arra, hogy azonos feltételekkel egy másik vagyonkezelő jelölt hasonló kvalitásokkal elfogadná a nyitott megbízást. A Ptk. megengedi e szükséglet kielégülését, így amikor a vagyonrendelő az átruházást, esetleg a vagyonkezelő megbízását magát is a jogviszony létesítését követően szeretné megtenni azon túl, hogy egy másik már kijelölhető vagyonkezelőre ruházza átmenetileg a vagyont, önmagát is vagyonkezelővé nyilváníthatja, ezzel pedig elérheti, hogy a vagyonkezelői jogállás a tartósan vagyonkezelői jogállást betölteni szándékolt személy általi betöltésétől ne függjön a jogviszony létrejöttétől. Azaz a belföldi szabályok kellően rugalmasak ahhoz, hogy e körben a vagyonrendelői rendelkezési szabadság lényegi korlátozásának a hiányáról lehessen szólni. Legfeljebb a vagyonrendelő és a vagyonkezelő személyének átfedésével képződő jogviszony létrejövételi feltételei között volna szükséges a kezelt vagyont elkülönítését, mint lényegi elemet megemlíteni a külföldi példák alapján, anélkül ugyanis a dologi mozzanata hiányzik a jogviszony alapításának, és a szerződésre vonatkozó szabályok az elkülönítést már joghatásként szabályozzák. Amikor élők közötti jogviszony szerződéses alapításáról van szó, nem kifogásolható, hogy a kezelt vagyon átruházása a létrehozás feltétele az elhamarkodottan jogviszony alapítására ígéretet tevő vagyonrendelő védelme érdekében, jóllehet e megoldás eltér az angoltól.

14. Az angolszász joggyakorlatra tekintettel kitértem a bizalmi vagyonkezelés létrehozására *kijelölési jog* gyakorlásával, és e jog jelentőségére a visszavonhatatlan bizalmi vagyonkezelés működése vonatkozásában. Vizsgáltam továbbá – többek között – a jogintézmény létrejövételi, érvényességi kelleit, e körben különösen a jogviszony létesítéséről a vagyonkezelő illetve a kedvezményezett értesítését, tudomásszerzését, a kezelt vagyon vagyonkezelőre ruházásának ingyenességét, a létesítő okirat formai követelményeit, és a gyakori érvénytelenségi okokat.

15. Elemzést követően javaslatot tettem továbbá a létesítő jognyilatkozat ingyenes juttatással kapcsolatos rendelkezéseire vonatkozó *értelmezési elv* nyilatkozatáról, akaratira módosítására,

amely összhangban állna az alapítványra, és a végrendeletre vonatkozó törvényi rendelkezésekkel is.

16. A gyakorlati igényekre tekintettel javaslatot tettem a végrendeletbe foglalt létesítő jognyilatkozattal szembeni – tartalmi és formai – követelmények sajátos szabályozására, így különösen arra, hogy a visszavonhatatlan típus bevezetése esetén szükségesnek tűnik a „*trusts don't fail for want of trustee*” elv fokozottabb érvényre juttatása; azaz a végrendelettel létesített visszavonhatatlan bizalmi vagyonkezelés esetén szükségesnek tűnik elhagyni a vagyonkezelővé kijelölt személy részéről a kijelölés végrendeletben meghatározott tartalommal való elfogadását, mint létrejöveteli feltételt.

17. A vagyonrendelő barát formatervezés irányai közül e részben kiemelt témaként kezeltem a *kedvezményezett meghatározása nélküli* célra rendelt bizalmi vagyonkezelés létesítés lehetővé tételének kérdését. E körben pedig arra következtettem, hogy a *Re Denley trust*okat a magyar bizalmi vagyonkezelési jogban lehet a kedvezményezettek körére való utalással meghatározott kedvezményezettek javára rendelt jogviszonynak tekinteni. Így lehet ilyet létrehozni a jelenleg hatályos szabályok alapján is. Továbbá valós visszaélési kockázatot jelent a kedvezményezett nevezés nélküli *trust* rendelés érvényességének elismerése. Meglátásom szerint azonban az általános magánjogi alapelvi, szerződési jogi korlátok között meghatározott magáncélok – az alapítvány vonatkozásában elismertnél – szélesebb mértékben volnának elismerhetőek, amennyiben azok végrehajtására a jogviszonyt létesítő jognyilatkozat (szerződés) megfelelő mechanizmust biztosít. Különösen független, visszaélések, jogviszony sértések feltárásában pl. díjazása által érdekeltté tett vagyonfelügyelő kijelölésével. Ebben az esetben a vagyonkezelő érdekszolgálati kötelezettségét a vagyonrendelői érdekre kellene konvertálni, és az alapítvány megszűnésére vonatkozó rendelkezések szerint kellene megfelelően korrigálni az ilyen jogviszonyok megszűnését. Így a magyar magánjogban a magán- illetve közérdekű cél elérésére akkor támogatható a vagyonrendelő rendelkezési szabadságának tágítása érdekében – kedvezményezett meghatározása nélkül – bizalmi vagyonkezelés létesítésének lehetővé tétele, ha az visszavonhatatlan volna, a visszaélési kockázatra tekintettel. A visszavonás lehetősége esetén ugyanis nem nyilvánvaló, hogy a vagyonrendelő miért ne tehetné meg a kívánt intézkedéseket saját vagyonával. További feltételként tételvezhető, hogy a vagyonrendelő kizárólag nyilvánvalóan elérhető célokat határozhat meg, a vagyonkezelési feltételek azokat meghatározzák, és ezek elérése érdekében való eljárás kikényszerítésére vagyonfelügyelőt jelölnek ki vagy másra erre irányuló kijelölési

jogot ruháznak. E körben éppúgy szükségesnek tűnik a kijelölés segítése, mint a végrendelettel létrehozott jogviszony vagyonkezelője vonatkozásában.

A visszaélési kockázatra tekintettel azonban szükséges a vagyonrendelőhöz közeli személyek kizárása a vagyonkezelői körből, és a vagyonkezelőhöz közeli személyek kizárása a vagyonfelügyelői személyi körből, továbbá a vagyonfelügyelőnek a kikényszerítéshez a kedvezményezettrel egyező jogvédelmi, információs jogok, a bíróságnak pedig a túlzott összegű kezelt vagyon mérséklési jogának a biztosítása. E jogszabályi rendelkezésektől a vagyonkezelési feltételek eltérését ki kellene zárni a visszaélési kockázatra tekintettel. A vázolt elméleti rendszerben arra tekintettel tűnik csekélynek a visszaélés kockázata, hogy a vagyonrendelő hitelezői e vagyonból is kielégítést kereshetnének az általános szabályok szerint, ha a vagyonrendelő egyéb vagyontárgyaiból való ebben nem járnak sikerrel.

18. Önálló fejezetben foglalkoztam a bizalmi vagyonkezelési jogviszony *módosulásával, megszűnésével* kapcsolatos kötelmi jogi kérdésekkel, e körben az általános és sajátos módosulási, megszűnési esetekkel. Mint sajátossággal részletesebben foglalkoztam a kinevezéssel, vagyonkezelői felmondással, a vagyonkezelő visszahívásával, új vagyonkezelő kinevezésével, továbbá a bírósági módosítás feltételrendszerével. A bizalmi vagyonkezelési jogviszony megszűnésével kapcsolatos kérdések közül javaslatot tettem a kezelt vagyon elfogyása megszűnési esetének módosítására, annak szükségtelenül önrendelkezési szabadságot korlátozó jellegének enyhítése érdekében. Az időmúlás miatti megszűnési esetben pedig e korlát időbeli tágítására a szabályozás versenyképességének növelése érdekében.

19. E körben különös jelentőséget kapott vitás jellege miatt a vagyonrendelő rendes felmondási joga, ahol előkérdésként annak volt különleges jelentősége, hogy a megbízási szerződés felmondási szabályai alkalmazhatóak-e. Meglátásom szerint e kérdésre a válasz igenlő, és a Ptk. nem korlátozta a vagyonrendelő rendes felmondási jogát, illetve nem tette lehetővé kifejezetten a vagyonrendelő számára, hogy utólag alakíthatatlan bizalmi vagyonkezelési jogviszonyt hozzon létre. Ebből következik, hogy a magyar Ptk. a vagyonrendelőknél kizárólag az ún. visszavonható *trust*nak megfelelő bizalmi vagyonkezelési jogviszony létesítését tette lehetővé.

20. Szintén vitatott jellege miatt volt különösen jelentős az értekezés egyik tengelyét is jelentő *vagyonrendelő hitelezőjének biztosított felmondási jog*. Az itt kifejtett érvelés azon alapult,

hogy a jogintézmény megvalósult formája a visszavonhatatlan típusra jellemző módon képzelte el a kezelt vagyon vagyonrendelőtől való eltávolodását, miközben a vagyonrendelő visszavonható típusnak megfelelő, kiterjedt jogokat kapott a jogviszony létrejöttét követő alakítására. Mivel a felek jogszabályi alap nélkül visszavonhatatlan jogviszonyt nem tudnak létrehozni, ezért elkerülhetetlen volt a visszavonható típushoz a külföldi jogokban magától értetődően kapcsolódó kielégítési jog megnyitása a hitelezők részére.

21. Külön alfejezetben kapott helyet az értekezés előbbi részéhez elválaszthatatlanul kapcsolódó, mégis ahhoz képest a nagyobb halmazt jelentő visszavonhatatlanság (utólagos alakíthatatlanság) kérdéskörének részletes tárgyalása. Ennek talán leglényegesebb megállapítása, hogy a jogalkotó e típus kialakításának elhagyásával vélhetően attól kívánta védeni a jogalanyt (lényegében önmagával szemben), hogy utóbbi az önrendelkezési joga alapján tett önkorlátozó kötelezettségvállalásával méltánytalanul terhes helyzetbe kerüljön. Erre azonban a visszavonhatatlanság elismerése mellett is van lehetőség az angol és amerikai *trust* jogi megoldások tanulsága szerint. Ez pedig az általánosozhoz képest eltérő feltételek mellett biztosított bírósági jogviszony módosítás lehetővé tétele, amely méltányos körben adna erre lehetőséget, jóval tágabb körben, mint az alapvetően ellentétes érdekálláson alapuló szerződések esetében, de a visszavonhatatlansággal való visszaéléssel szemben is garanciát szolgáltatna. Ez tehát azt jelenti, hogy egy ilyen típus elismerése esetén a vagyonkezelő kijelölését is új alapokra kellene helyezni, e körben fokozott állami (bírósági) szerepvállalásra volna szükség. A szabályozás a szervezeti jelleg felerősödése miatt alapvetően kógensként volna tételezhető, korlátozandó volna a jogviszony típusok közötti váltás lehetősége, és meg kellene határozni azon eseteket, ahol a visszavonhatatlan jogviszony fennmaradása nem segítendő tovább. Ezzel szoros összefüggésben kellene tisztázni továbbá a viták során azt a kérdést is, hogy a kezelt vagyon vagyonrendelő vagyonából, érdekköréből való kikerülése a visszavonhatatlanságon túl milyen további feltételek teljesülése esetén állapítható meg. Azaz mikor mentesülhet az adott kezelt vagyon a vagyonrendelő hitelezőinek kielégítés keresése alól.

22. Önálló fejezetben kerültek tárgyalásra a bizalmi vagyonkezelési jogviszonyból fakadó *jogok és kötelezettségek* különös kötelmi jogi kérdései. Itt a *vagyonkezelő* jogai közül vizsgáltam jogát a megbízás elfogadása előtt a kezelt vagyon *megvizsgálására*, valamint a vagyonkezelő esetlegesen *diszkrecionális jogát* a kedvezményezett kijelölésére, juttatása esedékessé tételére, a juttatási jog elvonására, módosítására. A vagyonkezelő kötelezettségei

között kitértem a kezelt vagyon *elkülönítési, nyilvántartási* kötelezettségére, a kezelt vagyontárgyak e minőségének jelzési (*azonosítási*) kötelezettségére, a vagyonkezelő *információs és ellenőrzés tőrési, továbbá önálló és gondos* eljárás kötelezettségeire. Külön pontban foglalkoztam a vagyonkezelő érdekszolgálatra jogosulttal való *érdekellentétes helyzettől* (önszerződéstől, kettős megbízástól, versenyzéstől) való *tartózkodási* kötelezettségeivel, *alkalmas időre eső felmondási* kötelezettségével.

23. Jelentősége miatt külön pontban érdemes említeni a vagyonkezelő *kötöttségének megfelelő rendelkezési jog gyakorlási* kötelezettségének tárgyalását, amelynek vizsgálatát követően javaslatot tettem vonatkozásában egy meghatalmazáshoz hasonló *rendelkezési jog igazolási kötelezettségre*, amely a jelenleginél kedvezőbb kockázat, teher és előny elosztással kecsegtet a főszemélyek, a főszemélyek hitelezői, ideértve a kezelt vagyon hitelezői érdekeinek vizsgálata és a külföldi jogi megoldások alapján. Az ezt kiegészítő nyilvánossági, nyilvántartási kérdésekre a dologi jogi szabályok körében utaltam.

24. Önálló fejezetben foglalkoztam a bizalmi vagyonkezelési jogviszony *felelősséggel* kapcsolatos kötelmi jogi kérdéseivel, e körben elsősorban a *vagyonkezelő* sajátos felelősségével. Utóbbi vagyonrendelő és a kedvezményezett (illetve a kezelt vagyon) felé fennálló felelőssége körében vizsgáltam a *fellépésre jogosultak* személyi körét, amelybe a *trust* általános szabályaitól eltérően a kedvezményezett mellett a vagyonrendelő is beletartozik, vélhetően a visszavonható jellegre tekintettel.

25. A vagyonkezelő felelőssége *korlátozásának* vizsgálata körében arra következtettem, hogy a felek közötti bizalom erős garanciákkal való védelmi szükségletére tekintettel a külföldi példák közül a jogintézmény vagyonrendelő barát formatervezése érdekében azt a megoldást kellene választani, amely felelősség kizárás, korlátozás tekintetében megtiltja azt súlyos gondatlanság esetén is.

26. A vagyonkezelő felelősség alól *felmentés* körében utaltam arra, hogy annak joghatása a károsult beleegyezésének jogellenességet megszüntető hatásának feleltethető meg a Ptk. (6:520. § a) pont) alapján. Így joghatása, tévedés, megtévesztés miatti érvénytelenségének külön kimondása nem indokolt. Ugyanakkor a visszavonható vagyonkezelés vonatkozásában az, hogy a vagyonrendelő beleegyezése, felmentése valamennyi kedvezményezettre kiterjedne nem vezethető le a szövegből. Hiszen minden joglemondó a saját jogáról mondhat le. Annak

vagyonrendelő általi uraltságából fakadó lényegével összhangban állna, mégis komoly visszaélési kockázatot rejt és a kedvezményezett jogokat teljesen virtualizálhatja, ezért meglátásom szerint helyeselhető annak Ptk-ból való elhagyása.

27. Kitértem a vagyonkezelő *visszahívásának* felelősségi dimenzióira, a főszemélyek vele szembeni *elkülönítési*, kezelt vagyon javára *visszakövetelési* és *kártérítési* igényeire. Külön foglalkoztam a vagyonkezelői *alanytöbbség* a vagyonrendelő illetve a kedvezményezett felé fennálló felelősségi sajátosságaival. Áttekintettem továbbá a vagyonkezelő saját, személyes hitelezői, a kezelt vagyon vállalt hitelezői és a többi vagyonkezelő felé fennálló egyes felelősségi kérdéseit.

28. A *vagyonrendelő* számára is *sajátos felelősséget* teremt a jogintézmény, ezt külön alfejezetben mutattam be a felelősségi fejezetben. Ennek leghangsúlyosabb része a vagyonrendelő *saját személyes hitelezői felé* fennálló felelősségének elemzése. A hatályos szabályozásból arra lehet következtetni ugyanis, hogy a jogalkotó a vagyonrendelő személyes vagyonából személyes hitelezője részére *megfelelő fedezet rendelkezésre tartási kötelezettséget, ennek megszegése esetére pedig* (a vagyonkezelés felmondási jog megnyitásával szankcionált) *sajátos, objektív felelősséget* mondott ki. A *vagyonrendelő hitelezőinek a visszavonható bizalmi vagyonkezelési konstrukcióban a kezelt vagyonból közvetett kielégítési jog került biztosításra*. Ennek elvi helyeselhetősége ellenére finomhangolása a jogviszony fennmaradásának segítése érdekében javasolható. A jogviszony ugyanis a vagyonrendelő érdekei szolgálatára jön létre. Ennek jogalkotó általi legmarkánsabb kifejezése, hogy jelenleg a vagyonrendelő vagyonkezelő e minőségében való *károkozásáért való deliktuális felelőssége* fennáll (Ptk. 6:542. és 6:540. §§). A bizalmi vagyonkezelés alapján a vagyonrendelőnek lényegében arra nyílik joga – függetlenül attól, hogy esetleg jogilag marad-e még várománya vagy sem az adott jogviszony kialakítása során –, hogy *saját érdekének szolgálatára vagyonát elkülönítse* és ezen érdekszolgálattal érintett hitelezőinek más hitelezőitől eltérő, azok kizárása miatt *kedvezőbbnek nevezhető feltételekkel kielégítési lehetőséget biztosítson*. Mindezért *per definitionem* a vagyonrendelő *vagyonából soha nem kerülhet ki* a kezelt vagyon legfeljebb attól *eltávolodhat*, mert *vagyoni érdekeit szolgálja, hitelezőinek helyette történő teljesítéssel vagyoni előnyhöz juttatja*, vagyonának egy elkülönített része továbbra is, függetlenül attól, hogy a kezelt vagyon jogilag a vagyonkezelő tulajdonába tartozik. Bár a vagyonrendelő vagyonában marad a kezelt vagyon nyilvánvalóan távolabb kerül attól, ha a jogviszony visszavonhatatlan, és arra vonatkozóan semmilyen jog

vagy váromány nem illeti meg, amely tükröződhet a vagyonrendelő hitelezőinek kezelt vagyomból való kielégítés keresésének több feltételhez kötésében, de meglátásom szerint nem vezethet a kielégítés keresés kizárásához.

29. A vagyonrendelő felelőssége körében említésre méltó továbbá a vagyonrendelő saját szerződő partnere, mint személyes hitelezője felé a vagyonkezelő, mint közreműködő által okozott mögöttes szerződés megszegéséért fennálló felelőssége, valamint a kezelt vagyon hitelezői – közül a kezelt vagyon terhére vállalt követelések hitelezői – felé fennálló, kiadott vagyona korlátozódó felelőssége. A jogintézmény versenyképességét kiemelten befolyásoló kérdéskörök közé tartozik a vagyonrendelő a kezelt vagyon hitelezői felé a vagyonkezelő – e minőségében, de szerződésen kívüli – károkozásáért való, megbízói felelősségi aspektusai. E körben ugyanis a hatályos szabályozás nem mondott ki sajátos rendelkezést, ezért ilyen felelőssége a vagyonrendelőnek fennáll, amelynek változatlanul hagyása különösen a visszavonhatatlan típus bevezetése esetén jelentős visszatartó erőt jelenthet annak alkalmazásától.

30. A felelősségi részben továbbá önálló alcímben foglalkozom a *kedvezményezett* sajátos felelősségi kérdéseivel, amelyek közül kiemelendő a jogosulatlanul megszerzett juttatás főszemélyek illetve a kezelt vagyon hitelezőjének igényérvényesítése esetén felvethető visszatérítésének kérdése.

31. A jogintézmény gyakorlati használhatóságát alapvetően határozzák meg a *kezelt vagyon hitelezőjét terhelő felelősség* jellemzői. Itt különösen fontos a vagyonrendelő illetve a kedvezményezett a vagyonkezelő szerződésszegése esetén érvényesíthető *elkülönítési, visszakövetelési igényének* kérdése, leginkább ezek polgári jogi mibenléte. Itt arra a megállapításra jutottam, hogy a kezelt vagyon hitelezőjével szemben érvényesíthető visszakövetelési joggal kapcsolatban nem nyilvánvaló annak *tényleges terjedelme*. A Ptk. rendszerében az *eredeti állapot helyreállítása*, pusztán *egyetlen lehetséges jogkövetkezménye* az érvénytelenségnek. Ha ez egyben azt is jelenti, hogy az érvénytelenség *valamennyi* adekvát jogkövetkezményei érvényesíthetőek, úgy a visszakövetelési jog adekvát jogorvoslatnak tűnik a helyzetre, különösen mert az ilyenkor érintett alapügylet, amely a vagyonkezelő és a kezelt vagyon hitelezője között létrejön *tilos szerződésnek* minősül. Meglátásom szerint annyiban javasolható a jogszabályszoveg *finomhangolása*, hogy a kedvezményezett, illetve vagyonrendelő az *érvénytelenség jogkövetkezményeinek megfelelő alkalmazását* kérheti a

kezelt vagyon számára, amely egyértelműen átfogja az eredeti állapot természetbeni helyreállítását, a jogalap nélküli gazdagodás és az esetleges károk megtérítésére kötelezés mellett a kárveszély kezelt vagyont szerző személyre szállásának kérdését is, ezzel lényegileg az angol jog megoldásával hasonló megoldásra jutna. A visszakövetelési igény a jelenleg hatályos jogszabálysöveg alapján is értelmezhető akként, mint amely a kezelt vagyon helyébe lépő értékre is kiterjed, hiszen a jogszabály – miként a deliktuális kártérítés körében is az „azt” kifejezést használja, amely együtt értelmezve a kezelt vagyon állagváltozását magától értetődőnek tekintő Ptk. (6:312. (3) bek.) rendelkezéssel együttesen arra az eredményre vezet, hogy a visszakövetelési igény feltételeinek megvalósulása esetén a harmadik személyhez került vagyontárgy továbbértékesítése esetén is a befolyt vagyontárgy kezelt vagyoni jellegének megállapítását a felperes kérheti a bíróságtól, illetve felléphet az eredeti tárgyat megszerző személlyel szemben.

A vagyonkezelői rendelkezések között éppen az egységes értelmezés elősegítése érdekében még e szakaszban említésre javaslom a vagyonkezelői vagyontárgyról lemondást és kezelt vagyonba tartozó követelés elengedését is, hogy azzal ne lehessen kibújni a visszaadási kötelezettség alól, hogy nem történt átruházás, hanem pusztán az immár gazdátlan vagyontárgy elsajátítása.

Javaslom továbbá a visszakövetelési igény érvényesítését *könnyíteni* rosszhiszeműségi és ingyenességi vélelem bevezetésével egy objektív ismérvek alapján kockázatosabbnak minősíthető személyi kör vonatkozásában.

32. Külön fejezetben tárgyalom a bizalmi vagyonkezelés különös *dologi jogi* kérdéseit. E körben általános dogmatikai kérdések bemutatásán túl az érintett alapelvekkel való kapcsolódásokat tárgyalom részletesen. Így az *egyediség* dologi jogi elvének érvényesülését a kezelt vagyon vonatkozásában, valamint a hitelezői kielégítésre rendelkezésre álló *vagyon egység(esség)ének* dologi jogi elve alóli kezelt vagyonba utalással létrehozható kivételt.

33. A *nyilvánosság dologi jogi elve* hatékonyabb érvényesülésének érdekében, azaz a jogviszony nyilvánossági szintjének javítására javaslatot teszek a bizalmi vagyonkezelés harmadik személyre kiterjedő hatálya beálltának feltételül a hitelbiztosítéki nyilvántartás alapelvei alapján, azzal analóg nyilvántartás kidolgozására. Szükséges volna továbbá a kezelt vagyon vállalt hitelezője számára a jogviszony lényeges tartalmáról a nyilvántartás vezető szerv által közokiratba foglalt igazolás kiállíthatóságának megteremtése, amely alapján a vagyonkezelő igazolni volna köteles rendelkezési jogának korlátlanságát, a kezelt vagyon

vállalt hitelezője pedig csak ezt kellene, hogy ellenőrizze. Így a bizalmi vagyonkezelés dologi hatályai a jogviszony megalapításával, azaz a jogviszony létrejöttének nyilvántartásba való bejegyzésével állnának be, jóllehet az egyébként is hatályosulna, de csak a felek közötti kötetmi hatállyal. E nyilvántartás sajátossága volna, hogy a vagyonrendelő, vagy rendelkezésének a hiányában, avagy éppen az alapján a vagyonkezelő dönthetne, hogy a jogviszonyra vonatkozó lényeges adatokat nemcsak a közhatalmi szervek számára való nyilvánossági szinten, hanem bárki számára tegyék hozzáférhetővé. Továbbá a vagyonrendelő, vagy rendelkezésének a hiányában, avagy éppen az alapján a vagyonkezelő dönthetne, arról, hogy esetlegesen a kezelt vagyonba tartozó, máshol nyilvántartásba nem vett egyes vagyontárgyak is megjelenjenek a nyilvántartásban. Mindkét esetben a nyilvántartás *de facto* negatív közhitelességgel bírna csupán, azaz csak azt lehetne belőle bizonyossággal megállapítani, hogy egy jogviszony harmadik személyre kiterjedő hatállyal nem bír. Mindez a vagyonrendelő, a kedvezményezett, a vagyonkezelő és hitelezőik (ideértve különösen a kezelt vagyon hitelezőit) érdekeit kiegyensúlyozottan, a jelenlegihez képest hatékonyabban biztosíthatná.

34. Ismertetem továbbá a vagyoni jogi és a bizalmi vagyonkezelési konstrukciók által alkalmazott tulajdonjogi modelleket. E körben hangsúlyoztam, hogy a magyar jog által alkalmazott fiduciárius tulajdonjog mellett létjogosultsága lehet a vagyonrendelőnél maradó tulajdonjogi modellnek is, ahol a tőle eltérő személyű vagyonkezelő képviseleti jogot kapna, de a képviselet alapján kezelt vagyon lényegében azonos módon függetlenedne a főszemélyektől, a kezelt vagyon feletti részjogok szinte azonos átszállása mellett, mint jelenlegi formája.

35. Elemeztem továbbá a kedvezményezett lemondó jognyilatkozata joghatásának kiegészítési lehetőségét. Ennek alapján pedig javaslatot tettem annak kimondására, hogy ha a harmadik személy a szolgáltatás teljesítésének követeléséről lemond, úgy kelljen tekinteni, hogy meg sem szerezte a követelést.

36. A kezelt vagyon feletti jog megszerzésének és megszűnésének egyes dologi jogi sajátosságai között vizsgáltam a kezelt vagyon átruházás nélküli átszállásáról való megállapodás lehetővé tételét, a kezelt vagyon javára való szerzés vonatkozásában a vagyonkezelő jogképességének jogintézmény általi megosztását.

IV. A munka témaköréből készült publikációk jegyzéke

A bizalmi vagyonkezelés kapcsolódásai a gyermektartással in: Családi Jog várható megjelenés 2017. szeptember

A bizalmi vagyonkezelési titokról in: *Gazdaság és Jog* 2016. 11/12. sz. 20-27.

A bizalmi vagyonkezelés nyilvánosságáról in: *Iustum Aequum Salutare* 2016. 4. sz. 227–253.

A közvetlen képviselten alapuló bizalmi (al)vagyonkezelésről in: *Gazdaság és Jog* 2016. 2. sz. 14-20.

A bizalmi vagyonkezelés egyes polgári peres kapcsolódásai in: *Magyar Jog* 2015. 11. sz. 628-639.

A bizalmi vagyonkezelés választottbírósi eljárással való kapcsolódásai in: *Gazdaság és Jog* 2015. 7-8. sz. 37-44.

A bizalmi vagyonkezelés a kötelmi jogi dogmatika térképén in: *Jogtudományi Közlöny* 2015. 2. sz. 100-110.

A bizalmi vagyonkezelés egyes kötelmi jogi jellemzői in: *Jogtudományi Közlöny*, 2014. 12. sz. 579-589.

A bizalmi vagyonkezelés vagyonrendelő hitelezője általi felmondásáról in: *Jogi Tanulmányok* 2014. 575-586.

A bizalmi vagyonkezelés megsértésével szerzett előny elvonásáról, in: *Themis* 2014. december 246-278.

A bizalmi vagyonkezelési jogállás és a bizalmi vagyonkezelés megszűnési okairól, in: *Themis* 2014. június 135-150.

Az egyoldalú bizalmi vagyonkezelési jogviszonyról, in: *Iustum Aequum Salutare* 2014. 3. sz. 117-142.

A bizalmi vagyonkezelési kötelelem harmadik személyre kiterjedő joghatásairól egyes trust modell-szabályok tükrében in: *Iustum Aequum Salutare* 2014. 1. sz. 197-204.

Bizalmi vagyonkezelés az Európai Trust Jog Elveinek tükrében in: *Gazdaság és Jog* 2014. 4. sz. 12-17.

A bizalmi vagyonkezelés dologi jogi jellemzőiről egyes trust modellszabályok tükrében in: *Magyar Jog* 2014. 3. sz. 154-164.

Bizalmi vagyonkezelés a DCFR X. Könyvének tükrében in: *Gazdaság és Jog*, 2013. 11. sz. 3-8.